EDITO

4 **TAAL VAN THUIS**
TOM CHRISTIAENS

UITGELICHT

JOUW DIALECT LEEFT

6 **KRISTEL DORELEIJERS EN WANNES CAPPELLE: 'DIALECT ZIT IN ONS DNA'**
ANN DE CRAEMER

15 **EEN HIP MUSEUMSTUK**
VERONIQUE DE TIER

24 **WAAROM DIALECT NOG NIET 'NO DE KLUUTE' IS**
LODE DELPUTTE

34 **ARROGANT ANTWERPS EN ANDERE VOOROORDELEN**
ANNE-SOPHIE GHYSELEN

41 **HERKEN HET DIALECT**
MIET OOMS

45 **LOKALE KLANKEN IN DE KLAS? MOOT KUNN'N**
STEVEN DELARUE

52 **'VAN STREEKTAAL KUN JE KUNST MAKEN'**
DIRK VANDENBERGHE

61 **DIALECTEN HOUDEN NIET VAN GRENZEN**
MARTEN VAN DER MEULEN

67 **EEN EIGEN TAAL IS MACHT**
MARC VAN OOSTENDORP

COLUMN

74 **LAAT HOREN WAAR JE VANDAAN KOMT**
MARTEN VAN DER MEULEN

+ vragen aan
KATINKA POLDERMAN, ARMAND SCHREURS, CHARISSA PARASSIADIS, GERARD STOUT, SOFIE LEMAIRE, MATHIAS VERGELS, THEO BOVENS, MELISSA FARASYN, JOOP VAN DER HORST EN WIM DANIËLS
opgetekend door Miet Ooms

KUNST

78 **KUNSTCRIMINALITEIT IS GEEN PRIORITEIT**
DOMINIQUE SOENENS
VL ↑↓ NL

85 **BELGISCHE TOPKUNST IN NEDERLAND**
EDO DIJKSTERHUIS
VL ↑↓ NL

RECENSIES

92 HANS DEN HARTOG JAGER
Revolutie in het paradijs

95 KOENRAAD JONCKHEERE
Instagrammable

COLUMN

98 **RESPECT VOOR RIMPELS**
GERDIEN VERSCHOOR

GESCHIEDENIS

100 **DE SPOORWEGEN TIJDENS DE TWEEDE WERELDOORLOG**
HERMAN WELTER

108 **LESMATERIAAL OVER KOLONIALISME IS EENZIJDIG**
DIETHA KOSTER

RECENSIES

114 ANNE-GOAITSKE BRETELER
De laatste dagen van de dorpsgek

117 VINCENT STUER
Rexit

COLUMN

120 **ROOKGORDIJN**
ELWIN HOFMAN

TAAL

RECENSIES

122 JOOP VAN DER HORST
Leve de vooruitgang!
ANN DE CRAEMER
Taal is een kat
KHALID MOURIGH
Denkend aan Hollands
JAN PEKELDER
Verboden Vlaams te spreken

SAMENLEVING

126 **EEN GEDEELDE TAAL IS NOG GEEN GEDEELDE KIJK OP CULTUUR**
TOMAS VANHESTE
VL ↑↓ NL

RECENSIE

134 LUDO ABICHT
Na de Groote avond

117

LITERATUUR

138 **DE STAAT VAN HET ANTIQUARIAAT**
KAROLIEN BERKVENS

146 **LEO PLEYSIER, WERELDSCHRIJVER UIT DE KEMPEN**
DANIËL ROVERS

152 **LOUISE O. FRESCO BIEDT VOEDSEL VOOR DE GEEST**
GEERDT MAGIELS

RECENSIES

160 MANON UPHOFF
Laat me binnen
162 GÉ VAARTJES
Vleugelman. Godfried Bomans 1913-1971
166 YANNICK DANGRE
Tussenjaren
168 MARENTE DE MOOR
De bandagist
170 LIEKE MARSMAN
Op een andere planeet kunnen ze me redden
172 FEMKE BROCKHUS
Beesten die je niet mag schieten
174 JOOST OOMEN
Het paradijs van slapen
176 EMY KOOPMAN
De vrouw in de kelder
178 ALEXANDER DEPREZ
Prins Albert
180 TSEAD BRUINJA
Wat deed ik daar
EVA MEIJER
Variaties op aanwezigheid
MAX GREYSON
Dramaturgie van het loslaten
STEVE MARREYT
Onwelvaart

DERBY DER LAGE LANDEN

186 **KOT OF KAMERS?**
ANOUK VAN KAMPEN

192 **LOOP NAAR DE RATSMODEE!**
HERR SEELE

188 **MEDEWERKERS AAN DIT NUMMER**

190 **COLOFON**

191 **STEUN & GIFTEN**

TOM CHRISTIAENS
Hoofdredacteur

TAAL VAN THUIS

Wat mijn buurvrouw een *seule* noemt, heet bij mijn vader een *ketel*, en staat bij een vriend bekend als een *aker*. Drie verschillende dialectwoorden voor één en hetzelfde voorwerp: een emmer. En dat op amper vijftien minuten rijden van elkaar, in het zuidoosten van West-Vlaanderen. Elders in Vlaanderen noemen ze het ook een *barmiet*, *marmiet*, *tob* of *tap*.

Ook in Nederland – van Het Hogeland in het uiterste noorden van Groningen tot het buurtschap Kuttingen in Zuid-Limburg – vind je een weelde aan regionale en plaatselijke varianten van het Nederlands. Maar vergis je niet: een dialect is geen krom Nederlands, geen verbastering van de standaardtaal, stelt dialectoloog Veronique De Tier. Het zijn volwaardige, natuurlijke talen, met een eigen woordenschat, uitspraak en soms zelfs een aparte grammatica.

Vroeger werden streektalen gezien als een bedreiging en belemmering voor het Algemeen (Beschaafd) Nederlands, het nationale bewustzijn en je maatschappelijke kansen. En ook vandaag hangt er soms nog een negatieve sfeer rond dialecten. Die is vaak gebaseerd op vooroordelen over de sprekers ervan, weet Anne-Sophie Ghyselen uit onderzoek.

Toch is dat stigma de voorbije jaren sterk vervaagd. Vandaag kunnen we zelfs spreken van een hernieuwde belangstelling voor het dialect. Overal in de Lage Landen duiken initiatieven op die een streektaal promoten. Je kunt het zo gek niet bedenken of er bestaat een versie van in een lokaal idioom: televisieseries, strips, toneelstukken, populaire muziek, praatcafés, misvieringen en zelfs hippe kleding met grappige slogans *(keigraaf!)*. Anders dan vroeger omarmen nu ook jongeren zonder schaamte streekgebonden woorden en uitdrukkingen, vaak als statement. Bovendien overschrijden steeds meer dialecten de dorpsgrenzen en genieten ze zelfs nationale populariteit, al dan niet met ondertitels.

Redenen genoeg, vonden wij, om in dit nummer van *de lage landen* in te zoomen op dialecten en verwante taalvariaties. Ze verdienen een volwaardige plaats in ons bonte taaluniversum – voor alle duidelijkheid: naast, en niet ter vervanging van het Standaardnederlands.

Heel wat lezers zullen instemmend knikken bij het gesprek dat Ann De Craemer had met Wannes Cappelle en Kristel Doreleijers. Voor de frontman van Het Zesde Metaal is zingen in het West-Vlaams een logische keuze. Hij noemt het dialect zijn moedertaal, de taal waarin hij thuiskomt en waarin hij zijn emoties het best kan

Dialecten verdienen een volwaardige plaats in ons bonte taaluniversum

uitdrukken. Zijn tongval als deel van zijn identiteit. Volgens taalkundige Kristel Doreleijers hechten mensen in deze geglobaliseerde wereld meer dan ooit belang aan hun wortels. Dialecten spelen daarin een belangrijke rol, net omdat ze je verbinden met je afkomst. Alleen al omdat ze voor de gemeenschap waardevol immaterieel erfgoed zijn moet je ze serieus nemen, aldus Doreleijers.

Lode Delputte trok voor ons door de Lage Landen, op zoek naar burgers die hun lokale klanken enthousiast in leven houden. Waar het dialect in de ene streek slechts de status van folklore heeft, wordt het elders door de overheid erkend en ondersteund als streektaal.

Marc van Oostendorp laat zien dat het verschil tussen "taal" en "dialect" veeleer een politieke dan een taalkundige keuze is, en dat het beleid sterk afwijkt in België en Nederland.

Dirk Vandenberghe leerde bij Lara Taveirne, Gijs Wilbrink en Geert Buelens waarom schrijvers zo zuinig met dialect omgaan in hun werk. Marten van der Meulen ontdekte hoe grillig taalgrenzen kunnen zijn, terwijl Steven Delarue, expert in meertaligheid, pleit voor een plek voor dialect in de klas, zelfs als hulpmiddel om Standaardnederlands te leren.

Miet Ooms vroeg tien taalminnaars welke rol dialect in hun leven speelt, en als toemaatje lieten we een gedicht van Annie M.G. Schmidt herschrijven in zeven streektalen. Benieuwd of je de herkomst van de woorden kunt raden.

Taal is als boetseerklei: kneedbaar, veranderlijk en gevoelig voor wie haar gebruikt. Net als het Standaardnederlands zijn ook onze dialecten voortdurend in beweging. Maar ondanks de vernieuwde aandacht staan ze onder druk. Sterker nog, volgens experts sterven veel (hyperlokale) dialecten razendsnel uit en smelten ze met andere taalvarianten samen in wat ze in Vlaanderen "tussentaal" en in Nederland veeleer "regiolecten" noemen.

Laat ons daarom – voor ze helemaal verdampen – onze dialecten koesteren en bestuderen als levend en authentiek erfgoed, van de kleurrijkste klanken tot de grilligste zinnen, van Bachten de Kupe tot de Achterhoek. Want het Nederlands is te rijk en te divers om al zijn varianten in één mal te persen.

Veel leesplezier. *'k Jeun et joen van erte!**

* *Ik gun het jou van harte*

‘DIALECT ZIT IN ONS DNA’

Interview met Kristel Doreleijers en Wannes Cappelle

Dialect is emotie, zegt Wannes Cappelle, die zingt in het West-Vlaams. En het is heel erg aan het veranderen, weet Kristel Doreleijers, die dialect en taalvariatie onderzoekt. Maar wat niet wijzigt, is dat mensen dialect gebruiken om te laten horen waar ze vandaan komen. ‘Jongeren zien het zelfs als een soort hippe straattaal.’

ANN DE CRAEMER

Er is niemand in Vlaanderen die het lied ‘Ploegsteert’, met zijn prachtige West-Vlaamse tekst over de gevallen wielerheld Frank Vandenbroucke, niet kan meezingen. Het is de grootste hit van Wannes Cappelle (1979), die er met zijn band Het Zesde Metaal bewust voor kiest om in het dialect te zingen. Ook de Nederlandse Kristel Doreleijers (1993) heeft een grote fascinatie voor het dialect. Als postdoctoraal onderzoeker werkt ze op de afdeling Taalvariatie van het befaamde Meertens Instituut in Amsterdam, waarbij ze ook de veranderingen in de dialecten van de Lage Landen bestudeert. In maart 2022 werd ze gekozen als een van de twaalf nieuwe *Faces of Science* van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW). Ik spreek met hen over opgroeien in het West-Vlaams, dialectschaamte, “artilecten” en de toekomst van onze dialecten in een geglobaliseerde wereld.

Jullie hebben beiden een grote band met dialecten, zozeer dat ze een onlosmakelijk deel van jullie beroep zijn. Hoe komt dat?

DORELEIJERS: “Ik heb taalwetenschappen gestudeerd en ik ontdekte al heel snel dat ik een fascinatie heb voor taalvariatie, het feit dat niet iedereen hetzelfde Nederlands spreekt. Waar komt dat vandaan? Hoe kunnen we dat verklaren? En dus ben ik me tijdens mijn studie gaan verdiepen in allerlei varianten van het Nederlands. Op een bepaald moment kwam ik natuurlijk ook uit bij het dialect, meer bepaald bij het bijzondere dialect van Noord-Brabant – ik kom zelf uit Eindhoven, hoewel ik niet in het dialect ben opgevoed. Maar ik herken en begrijp het heel goed en merkte dat ook in dat dialect allerlei variaties en veranderingen aan het optreden waren.”

Taalwetenschapper Kristel Doreleijers: 'Mensen hechten meer dan ooit belang aan hun lokale wortels. Ze willen die blijven respecteren en waarderen. En daar hoort dat dialect heel erg bij'
© Alexia van der Meijden

Op je onderzoek komen we later nog terug, maar eerst: Wannes, vanwaar komt jouw fascinatie? Ben jij bijvoorbeeld wél in het dialect opgevoed?

CAPPELLE: "Absoluut. Mijn ouders en grootouders kwamen allemaal van dezelfde gemeente. De hele familie woonde in Wevelgem *(bij Kortrijk, ADC)*. Dus het West-Vlaams, dat is echt mijn moedertaal. Het Algemeen Nederlands was de taal van televisie, boeken en school – hoewel de meester en de juf zelf geen deftig Nederlands spraken. Eigenlijk sprak iedereen nét beschaafd genoeg om niet op de vingers getikt te worden *(lacht)*. Dialect zit gewoon in mijn DNA. Het is de taal waarin ik thuiskom en waarin ik het best mijn emoties kan uitdrukken."

Heb je ooit overwogen om in het Standaardnederlands te zingen, omdat je dan een groter publiek zou bereiken?

CAPPELLE: "Ik ben zelfs in het Engels begonnen, met het idee om de wereld te veroveren. Ik ben daarmee tot in Gullegem *(een gemeente verder dan Wevelgem, ADC)* geraakt *(lacht)*. Als ik zong 'I woke up in Tennessee', bedoelde ik eigenlijk Roeselare, dus authentiek was dat niet. Dan heb ik het in het Nederlands geprobeerd, maar ook dat voelde niet goed. Het was niet mijn taal, en ik klonk te veel als andere voorbeelden, zoals Gorki of De Mens. Als ik toegang wil tot mijn emoties, en muziek is emotie, is mijn moedertaal, het West-Vlaams dus, de taal die juist aanvoelt."

Ik ben zelf West-Vlaamse en zowel op de lagere als op de middelbare school werd ons gezegd dat dialect marginaal is en dat we het moesten afleren. Aan de universiteit zei mijn professor Nederlandse taalkunde

Zanger en songschrijver Wannes Cappelle: 'Dialect is de taal waarin ik thuiskom en waarin ik het best mijn emoties kan uitdrukken' © Dirk Annemans / Wikimedia Commons

Johan Taeldeman dan weer dat dialecten prachtig zijn en dat we onze kinderen in het dialect moesten opvoeden als we wilden dat de dialecten zouden overleven. Toch doen de meeste ouders dat niet, ook al zijn dialecten weer populair. Vanwaar nog altijd die dialectschaamte?

DORELEIJERS: "Onderzoekers gaan ervan uit dat er in de Nederlandse context vanaf het midden van de twintigste eeuw een verschuiving heeft plaatsgevonden van overwegend dialect naar steeds meer Algemeen Nederlands. De gedachte kwam toen sterk op dat dialect schadelijk zou zijn voor de Nederlandse taalvaardigheid en je maatschappelijke kansen: dialectsprekers zouden bijvoorbeeld minder verdienen. Dat hele discours heeft ervoor gezorgd dat er steeds minder dialectsprekers bij zijn gekomen. Als kinderen niet meer in het dialect opgevoed worden, beland je natuurlijk in een neerwaartse spiraal. In mijn eigen onderzoek stelde ik vast dat ouderen het jammer vinden dat jongeren geen dialect meer spreken, of een ander soort dialect, terwijl het net zij zijn die geen dialect meer spraken tegen hun kinderen. De taalwetenschappelijke boodschap dat dialectsprekers van kinds af aan tweetalig zijn als ze ook op school het Algemeen Nederlands leren, dringt nu meer door, maar het is er te laat voor."

Heb jij je kinderen in het West-Vlaams opgevoed, Wannes?

CAPPELLE: "Mijn kinderen zijn geboren toen we in Antwerpen woonden en ze spraken dus met een Antwerps accent. Mijn vrouw is IJslandse en dat maakt het allemaal nog wat complexer. Maar toen hoorde ik van iemand dat je kinderen verschillende talen kunt aanleren zolang je maar consequent bent. Ik geloofde daarin en besloot West-Vlaams te spreken zodra we in de auto stapten om naar mijn familie in West-Vlaanderen te gaan. Achterin zat mijn tweejarige zoon, maar toen ik dialect tegen hem begon te praten, voelde dat zo… plat. Het voelde onnatuurlijker dan Algemeen Nederlands. We zijn intussen terug naar West-Vlaanderen verhuisd, en ik nam me toen opnieuw voor om dialect met mijn kinderen te praten. Maar zij zeiden: 'Papa, wil je daar alsjeblieft mee stoppen?' *(lacht)* Dus spreek ik met hen nu Algemeen Nederlands, weliswaar met een sterk West-Vlaams accent en met af en toe nog de typisch West-Vlaamse woordenschat."

DORELEIJERS: "Dat is natuurlijk een mooi voorbeeld van wat een dialect vandaag eigenlijk is of kan zijn. De definitie is de afgelopen jaren veel breder geworden."

Hoezo?

DORELEIJERS: "Het idee: je spreekt *of* Standaardnederlands *of* dialect, daar zit heel veel tussenin. Uiteenlopend van een regionaal accent met een paar dialectwoorden tot heel dialectachtig. Je groeit altijd op met regionaal gekleurd Nederlands in je omgeving. Wat jongeren vandaag spreken, is heel vaak Nederlands met een aantal dialectkenmerken, dus dat zou je een nieuwe variant van het dialect kunnen noemen. Dat is de taalverandering waaraan de dialecten in de huidige context onderhevig zijn."

Wannes Cappelle: 'Dialect verbindt mensen, maar daardoor sluit het ook mensen uit die dat dialect niet spreken'

Klopt volgens jou dan het doembeeld dat de dialecten zullen verdwijnen?

DORELEIJERS: "Je ziet in Vlaanderen natuurlijk de opkomst van de tussentaal als variant tussen het Algemeen Nederlands en de dialecten. In Nederland worden dat 'regiolecten' genoemd: ze hebben een andere status dan de tussentaal, maar het is wel vergelijkbaar. De heel lokale dialecten verdwijnen. Als ik in Eindhoven mijn onderzoek deed en ik ging naar omliggende dorpen, dan hoorde je minder goed de verschillen dan vroeger, toen het dialect in een ander dorp al anders kon klinken en zelfs een andere woordenschat had. Maar als onderzoekers zeggen: we hebben mensen gevraagd of ze nog dialect spreken met hun kinderen en het antwoord is overwegend 'nee' – dan zou ik daar niet de conclusie uit trekken dat het dialect al verdwenen is. Dat is mij te zwart-wit. Jongeren spreken niet allemaal hetzelfde Nederlands; ze voegen er zelf hun eigen dialectkenmerken aan toe. Dus er komt wel iets voor in de plaats, maar dat is tegelijkertijd niet iets wat iemand als Johan Taeldeman tevreden zou stellen, denk ik."

Taalverandering kun je niet tegenhouden, maar toch willen veel mensen het dialect in stand houden. Is er iets wat we daar effectief voor kunnen doen?

DORELEIJERS: "Aan de grond van het verlies van het dialect ligt toenemende mobiliteit: dialectsprekers zijn steeds meer met andere dialectsprekers in contact gekomen. Dat is in onze geglobaliseerde wereld alleen meer sterker geworden: er zijn steeds meer invloeden van buitenaf. Je kunt dat niet afremmen. Je kunt het wél jammer vinden, omdat dialect waardevol immaterieel erfgoed is. Je kunt onderzoeken doen en een dialect documenteren en bewaren, wat voor toekomstige generaties belangrijk kan zijn. Dialecten hebben nu eenmaal een culturele waarde voor de gemeenschap, dus dat moet je absoluut serieus nemen. En je kunt natuurlijk ook zingen in het dialect, zoals Wannes *(lacht)*."

Is zingen in het West-Vlaams wat dat betreft meer dan een expressiemiddel? Is het ook een statement?

CAPPELLE: "Eigenlijk niet. Als dat mijn motivatie zou zijn, zou ik nog meer op zoek gaan naar heel typisch West-Vlaamse uitdrukkingen, terwijl ik net het omgekeerde doe. Als ik de keuze heb tussen iets heel erg West-Vlaams of iets wat ook gezegd wordt in West-Vlaanderen en tegelijk begrijpelijk is voor iemand daarbuiten, dan kies ik voor het tweede. Ik wil mij in de eerste plaats zo uitdrukken dat niet alleen een

Kristel Doreleijers: 'Mensen zullen altijd manieren gebruiken om te laten horen waar ze vandaan komen'

kleine groep mensen begrijpt waarover ik zing. Kristel heeft gelijk: dialect is belangrijk erfgoed, maar het kan ook mensen uitsluiten."

In welk opzicht?

CAPPELLE: "Het verbindt mensen, maar daardoor sluit het ook mensen uit die dat dialect niet spreken. Mijn vrouw heeft Nederlands geleerd in Antwerpen. Toen we naar West-Vlaanderen verhuisden en we bij familie op bezoek gingen, deden zij twee minuten hun best om begrijpelijker te spreken, maar er werd al snel weer naar het plat West-Vlaams overgeschakeld. Je kunt dan bijna niet anders als buitenstaander dan dat West-Vlaams te leren om er nog bij te horen. Net omdat ook West-Vlamingen vandaag steeds meer in contact komen met buitenstaanders, wordt het lastiger om consequent West-Vlaams te blijven praten. Als er vroeger een niet-West-Vlaming bij je kwam staan, wel, pech voor hem – hij moest het maar begrijpen. Dat wordt nu meer als onbeleefd ervaren. En terecht, vind ik."

Het West-Vlaams is inderdaad moeilijk te begrijpen voor niet-West-Vlamingen, toch heb je met je liedjes veel succes in andere provincies en zelfs in Nederland. Hoe verklaar je dat?

DORELEIJERS: "Ik onderbreek even, ik ben ook fan van Het Zesde Metaal en ben zelfs naar een optreden in Eindhoven geweest."

CAPPELLE: "Echt? Zalig *(lacht)*. Maar om op je vraag te antwoorden: mensen voelen dat dialecten verdwijnen, dus ze waarderen het wanneer je tegen die stroom ingaat. Ze voelen ook heel erg dat het authentiek is, dat het mijn moedertaal is en de liefde daarvoor in die teksten zit. De boodschap komt daardoor meer binnen."

DORELEIJERS: "Het heeft ook veel te maken met de globalisering. Mensen hechten meer dan ooit belang aan hun lokale wortels. Ze willen die blijven respecteren en waarderen. En daar hoort dat dialect volgens mij heel erg bij. Je zag dat bijvoorbeeld tijdens de coronapandemie: opeens waren er mondmaskers met dialectopschriften. Mensen waren meer aangewezen op hun eigen kleine gemeenschap, dus dan komt het dialect al snel op de proppen. Samen met Ilias Vierendeels van de Universiteit Namen heb ik onderzoek gedaan naar taalgebruik in voetbalmarketing. Club Brugge bijvoorbeeld maakte in twee opeenvolgende filmpjes heel strategisch gebruik van het West-Vlaams om de banden met de supporters aan te sterken. Heel interessant is dat ze dat deden tijdens de play-offs, waarin teams strijden voor het kampioenschap, Europese tickets of behoud in de hoogste klasse. Je zou in een internationale voetbalwereld

makkelijk kunnen opteren voor het Engels, en veel sociale mediaposts van Club Brugge zijn ook wel in het Engels geschreven. Maar toch kiezen ze op cruciale momenten in de nationale competitie voor het West-Vlaams. Dat gaat ook weer over willen uitstralen dat je trots bent op je roots."

Ook jongeren gebruiken nog altijd het dialect om hun identiteit vorm te geven, zo blijkt uit je proefschrift.

DORELEIJERS: "Ik bestudeerde hoe de aanduiding voor het woordgeslacht varieert in het Nederlands en in de dialecten van Noord-Brabant. In het Nederlands heb je de lidwoorden *de*, *het* en *een*, maar in het Brabants zijn meer variaties hierop te vinden. Zo krijgen mannelijke zelfstandige naamwoorden een extra markering op het lidwoord, dus je hebt het niet over *un hond*, maar over *unnen hond*. Dit soort regels worden nauw gevolgd door oudere generaties dialectsprekers, maar niet door jongeren. Zij zeggen bijvoorbeeld *unnenen hond*. Ze gebruiken ook heel vaak *unne* voor vrouwelijke woorden, en zeggen bijvoorbeeld *unne koe*. Waarom doen die jongeren dat, terwijl ouderen zich eraan ergeren? Zij vinden het nep en kunstmatig – dat noemen ze dan een *artilect*, een artificieel dialect. De jongeren zelf zeggen: nou, dat is gewoon ons Brabants. Sommigen hebben helemaal geen benul dat er ooit een woordgeslachtregel was. Anderen weten het wel en weten ook dat *d'n vrouwkes* of *unne vrouwke* foutief is, maar ze zeggen het toch, want het klinkt lekker Brabants. Ze zien het zelfs als een soort hippe straattaal."

In Nederland zijn het Nedersaksisch en het Limburgs erkend als streektalen. In Vlaanderen is zoiets nog niet gebeurd. Hoe komt dat?

DORELEIJERS: "Er is inderdaad de absurde situatie dat het Limburgs aan de Nederlandse kant van de grens een erkende regionale taal is, volgens het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden, terwijl het Vlaamse Limburgs niet erkend is. Ik denk dat dit vooral een politieke kwestie is die te maken heeft met de taalstrijd, meer bepaald met de Franstalige minderheden in de Vlaamse randgemeenten rond Brussel. Dat, als het Limburgs erkend zou worden als streektaal, zij ook een erkenning zouden kunnen eisen, en dat zou de Belgische taalwetgeving in de war schoppen."

Helpt zo'n erkenning om een dialect levendig(er) te houden?

DORELEIJERS: "Het is vooral een mooie steun in de rug voor de dialecten. Ze worden serieus genomen en ook de sprekers hebben het gevoel dat ze serieus worden genomen als ze een bepaalde mate van politieke erkenning hebben. Erkende dialecten krijgen vaak ook meer aandacht in het onderwijs."

Slotvraag: hoe lang zullen mensen nog dialect spreken?

CAPPELLE: "Ik spreek alleen uit mijn eigen ervaring, want ik heb daar natuurlijk geen onderzoek naar gedaan, maar ik denk dat het West-Vlaams nog lang zal bestaan.

Wannes Cappelle: 'Mensen voelen dat dialecten verdwijnen, dus ze waarderen het wanneer je tegen die stroom ingaat'
© Jopix

Kristel Doreleijers: 'Ouderen vinden het jammer dat jongeren geen dialect meer spreken, terwijl net zij geen dialect meer spraken tegen hun kinderen'
© Alexia van der Meijden

Misschien niet meer het 'platte', échte West-Vlaams, maar ik denk wel dat het accent nog lang behouden zal blijven."

DORELEIJERS: "Er waren eind negentiende eeuw al klachten dat de dialecten aan het verdwijnen waren. Die angst is dus van alle tijden, maar het gaat nu wel heel erg snel, omdat er geen overdracht meer is van generatie op generatie. Een vraag die ik me ook stel: is er nog een dialectologie zonder 'echte' dialecten? Ik denk van wel. De dialectologie zal een ander en moderner jasje krijgen. Wat verstaan we nog onder een dialect? Wordt die definitie breder? Wat is nog de functie van een lokale taal te midden van het Standaardnederlands en het Engels? De focus wordt gewoon anders. En in de praktijk denk ik niet dat iedereen ooit hetzelfde Nederlands zal spreken. Zoals Wannes zegt: er zal altijd wel iets van een accent bewaard blijven. Mensen zullen altijd manieren gebruiken om te laten horen waar ze vandaan komen. Taal is supersociaal, dus dat verdwijnt nooit."

KATINKA POLDERMAN (1981)
muzikant en schrijver

© Krijn van Noordwijk

'BULSLAG'

Katinka Polderman is cabaretière, schrijft columns voor diverse media, werkt mee aan tv- en radioprogramma's en publiceert light verse en korte verhalen.

Welk dialect spreek je?
Het dialect van Zuid-Beveland in Zeeland.

Hoe heb je dialect geleerd?
Van mijn ouders en mijn familie. Mijn vader spreekt altijd dialect, hij kan geen Algemeen Nederlands. De volwassenen in de familie spraken onderling dialect met elkaar, en Nederlands tegen de kinderen. Behalve mijn vader dus.

Wanneer spreek je dialect?
In het dagelijkse leven niet, ook niet met mijn familie. Maar ik spreek het wel vloeiend, en ik schrijf, zing en vertaal in het Zuid-Bevelands. Zo lever ik mijn bescheiden bijdrage aan het in stand houden en vastleggen van mijn dialect.

Geef je je dialect door aan je kinderen?
Ik woon in Noord-Brabant, in Den Bosch. Het zou dus wat vreemd zijn om mijn kinderen in het Zeeuws op te voeden. Maar mijn vader spreekt wel dialect tegen hen, en ze pikken in Zeeland wel eens wat op, maar eigenlijk verstaan ze mijn vader niet helemaal. Soms probeer ik ze wat 'opataal' bij te brengen, maar ze zijn niet echt geïnteresseerd. Al wilde mijn jongste onlangs wel dat ik voorlas in het Zeeuws.

Wat is je favoriete woord in je dialect?
Dat is *bulslag*. Lang dacht ik dat dit een gewoon Nederlands woord was, maar via een dialectkaartje van Jan Stroop ontdekte ik dat het maar in drie dorpen wordt gebruikt: het gehucht waar mijn vader vandaan komt, het dorp waar mijn moeder vandaan komt en een dorp in een totaal andere richting. De betekenis is *beurs*, zoals bij een appel die tegen een boomstam aan gezwiept is, of gevallen.